Milosevic, Iugoslavia e os falsos dilemas

DescripciÃ³n

Slobodan Milosevic perdeu as eleccIÃ³ns do pasado 24 de Setembro. Despois dunha semana de tira e afrouxa coas forzas de oposiciÃ³n, unha acciÃ³n de forza, a toma do Parlamento e da sede da televisiÃ³n, precipitou a fin do rÃ©xime. Para uns, Ã© o trunfo da estratexia desestabilizadora de Occidente destinada a rematar co derradeiro bastiÃ³n do socialismo en Europa; para outros, a liquidaciÃ³n dun sistema polÃtico autoritario revestido de xacobinismo serbio que nada tiÃ±a que ver co socialismo titÃsta. Un novo ciclo polÃtico comeza nos BalcÃ¡ns.

A convocatoria era triple: municipais, federais e presidenciais, e a derrota foi moito mÃ¡is contundente do agardado. Segundo Yves Tomic, da AsociaciÃ³n francesa de estudios sobre os BalcÃ¡ns (Universidade de Paris X-Nanterre), nas eleccIÃ³ns locais, en Belgrado, a oposiciÃ³n acadaba cento cinco mandatos dun total de cento dez para a Asemblea Local, arrebatando ademÃ¡is importantes localidades como Novi Sad, Nis, Kragujevac, Valjevo, Kraljevo, Krusevac, etc. A coaliciÃ³n gobernante mantiÃ±ase unicamente nas zonas perifÃ©ricas subdesenvolvidas do sur e sudeste de Serbia. O varapau afectaba tamÃ©n ao Partido radical serbio de Vojislav Seselj, formaciÃ³n de extrema dereita e tradicionalmente aliada de Milosevic, que perdÃa Zemun, a Ãºnica municipalidade que administraba. Igualmente, Vuk Draskovic e o seu Movemento serbio de renovaciÃ³n, perdÃa o control da capital, quedando cun Ãºnico representante. A victoria gobernamental de consolaciÃ³n produciuse en Montenegro, onde o chamamento abstencionista do seu Presidente, Milo Djukanovic, facilitou que os aliados locais de Milosevic obtiveran 47 dos 50 escanos en desputa.

Â¿Pero cales foron as razÃ³ns de tan abultada derrota? En primeiro lugar, cÃ³mpre ter en conta o desgaste do rÃ©xime, certamente agravado despois da guerra por Cosova, pero iniciado uns anos antes. Nas eleccIÃ³ns locais serbias de 1996, unicamente a ruptura da coaliciÃ³n Ã¢Â?Â?ZajednoÃ¢Â?Â• fixo posible a transformaciÃ³n do seu fracaso en victoria, despois de 90 dÃas de tensiÃ³ns. Dous anos mais tarde, nos comicios de Montenegro, o candidato oficial, Momir Bulatovic, perdÃa fronte a Djukanovic. Pequenos pero significativos reveses que evidenciaban novas actitudes e comportamentos. Como segunda causa a ter en conta, cÃ³mpre citar o acusado distanciamento de Vojislav Seselj e as crÃticas xurdidas, nalgÃºn caso acompaÃ±adas de demisiÃ³ns sonadas como a protagonizada por Zoran Lilic, por mor da Ã¢Â?Â?excesivaÃ¢Â?Â• presencia da JUL (Esquerda Unida Iugoslava, de Mirjana Markovic, esposa de Milosevic) nas listas electorais. O abandono do barco por parte de Seselj, ata hai poucos meses viceprimeiro ministro, respondÃa a un intento de consolidar un proxecto electoral con identidade propia (presentaba a Tomislav Nikolic como candidato Ã¡s presidenciais) pero rematou igualmente varrido polos resultados. En terceiro lugar, a inagardada capacidade de Kostunica, o principal candidato opositor, para aglutinar tras seu aos descontentos, gaÃ±ando impulso conforme avanzaba a campaÃ±a electoral.

Â¿Houbo intervenciÃ³n occidental no proceso? Por suposto. As promesas de levantamento inmediato das sanciÃ³ns internacionais no caso de perder Milosevic probablemente tiveron influencia no comportamento dunha sociedade cansa polo fustigamento exterior. CÃ³mpre ter en conta que unha das causas que con seguridade motivaron este adiantamento electoral, foi a previsiÃ³n de que Ã¡ volta de varios meses a situaciÃ³n econÃ³mica e social estarÃa moito pior e influirÃa moi negativamente nas expectativas electorais de Milosevic. Pero probablemente esa influencia foi menor da que se imaxina. As propias fontes occidentais manexaron este asunto con discreccIÃ³n no Ã¡mbito local por medo a provocar unha reaccIÃ³n hostil no electorado. A fin de contas, era unha chantaxe en toda regla. Â¿Insuflaron diÃ±eiro Ã¡ oposiciÃ³n? Algunhas fontes mesmo concretan cantidades: 150 millÃ³ns de dÃ³lares (trinta mil millÃ³ns de pesetas) adiantados polo Congreso norteamericano. Pero tampouco Milosevic se quedou de brazos cruzados. Unha das causas da ruptura con Seselj foi o Ã¢Â?Â?donativoÃ¢Â?Â• de 6,43 millÃ³ns de marcos do goberno serbio Ã¡ compaÃ±Ãa petroleira estatal, administrada pola JUL, que non dubidou en cualificar como unha contribuciÃ³n encuberta Ã³ financiamento da campaÃ±a electoral de Milosevic. Con todo, aÃnda sendo un factor que debemos tomar en consideraciÃ³n, Ã©, ao meu modo de ver, o determinante.

Â¿Quen Ã© Kostunica?

Â¿Lacaio do imperialismo? Catherine Samary, habitual colaboradora de Le Monde Diplomatique, explicaba recentemente en Le Courrier des Balkans que boa parte do trunfo de Kostunica nas eleccIÃ³ns presidenciais do pasado 24 de setembro radicaba no feito de dirixir a sÃºa campaÃ±a tanto contra Milosevic como contra a OTAN, no feito de ter denunciado publicamente as polÃticas occidentais de sanciÃ³ns, contraproductivas e inxustas, coa poboaciÃ³n de Serbia, por ter caracterizado ao Tribunal Penal de La Haya como un tribunal de carÃ¡cter polÃtico e non independente, etc. Por primeira vez a sociedade civil serbia tivo a oportunidade real de eludir ese dilema fatÃdico entre un Milosevic instalado no xacobinismo serbio de consecuencias nefastas para a paz nos BalcÃ¡ns, un Vuk Draskovic que tanto estaba no goberno como na oposiciÃ³n ou se lle daba por reclamar a restauraciÃ³n da monarquÃa serbia, ou un Zoran Djindjic, peÃ³n de Estados Unidos en Belgrado, que Ã© quen de abrazar a Radovan Karadzic, orfo de Milosevic, para Ã¢Â?Â?mellorarÃ¢Â?Â• as sÃºas expectativas polÃticas en Bosnia, ou pasarse toda a campaÃ±a da OTAN en Podgorica por se algunha bomba caÃda sobre Belgrado erraba no obxectivo.

O Ã¢Â?Â?ni, niÃ¢Â?Â• de Kostunica proporcionoulle ese perfil particular que agrandou as sÃºas expectativas electorais. Ten detrÃ¡s seu un movemento moi heterÃ³xeneo, contanse ata dazaoito formaciÃ³ns de signo moi diferente, dende correntes liberais como a representada por Djindjic ou os economistas do G17, ata os socialdemÃ³cratas de Micunovic, e nacionalistas como el mesmo que aspiran a recompoÃ±er parte do espacio iugoslavo establecendo unha polÃtica nacional democrÃ¡tica. Non lle resultarÃ¡ nada doado, habida conta da delicada situaciÃ³n en Serbia (anunciaronse eleccIÃ³ns antecipadas para Decembro prÃ³ximo), pero tamÃ©n en Montenegro e en Cosova, donde as tendencias independentistas son evidentes. Sen o poder real, que se atopa nas RepÃºblicas, e cun movemento tan diverso no que axiÃ±a emerxerÃ¡n as diferencias, Kostunica disporÃ¡ de pouco tempo e contadas ocasiÃ³ns para facer valer o importante apoio social recibido.

Nunha entrevista pre-electoral publicada polo Institute for War & Peace Reporting, Kostunica aseguraba que respectarÃa a decisiÃ³n da maiorÃa dos montenegrinos se rexeitaban en referendo a idea dun Estado comÃºn, pero declÃ¡rabase firme partidario de afondar nun federalismo real, convencido de que Ã¢Â?Â?a existencia dun Slobodan Milosevic non Ã© razÃ³n suficiente para que un Estado se destrÃºaÃ¢Â?Â•.

Milosevic, Â¿socialista?

O profesor Jean-Yves Potel caracteriza en Le Monde Diplomatique o rÃ©xime de Milosevic como un sistema polÃtico autoritario e antidemocrÃ¡tico, asentado nunha nova clase de ricos e necesitado da guerra para perpetuarse a si mesmo. De feito, non poucos observadores vaticinaban un prÃ³ximo enfrontamento con Montenegro. Certamente, Milosevic comezou a sÃºa carreira na Iugoslavia de Tito, primeiro Ã¡ fronte dun complexo petroquÃmico, logo na Banca oficial, pero a sÃºa oportunidade xurdiu cando tivo ocasiÃ³n de instrumentar o despertar do nacionalismo como leit motiv para asaltar o poder e pilotar o proceso de acomodamento Ã¡ nova situaciÃ³n internacional provocada pola liquidaciÃ³n do socialismo ir-real e do Tratado de Varsovia. Son o social-populismo e o xacobinismo gran serbio, afirma Potel, quen destrÃºen a ConstituciÃ³n de 1974, concibida por Tito para garantir o sempre frÃ¡xil equilibrio entre as diferentes nacionalidades iugoslavas. Milosevic Ã© o principal responsable da destrucciÃ³n da FederaciÃ³n.

Dende o punto de vista econÃ³mico, andan realmente desencamiÃ±ados os que afirman que Milosevic evitou que Iugoslavia se adentrara pola senda do sometemento aos dictados do mercado e dos investidores internacionais, para apostar pola salvagarda daquel socialismo autoxestionario que conformara unha das bases de maior solidez da Iugoslavia non alineada. Sen entrar a valorar os grandes desequilibrios territoriais existentes na FederaciÃ³n a finais dos anos oitenta e que estÃ¡n no cerne de moitos dos problemas polÃticos posteriores, e admitindo mesmo que o deterioro do nivel de vida en termos globais non Ã© comparable ao experimentado en moitos paÃses do Leste como consecuencia das polÃticas seguidistas do FMI, o sistema econÃ³mico serbio (e montenegrino) estÃ¡ gangrenado por grupos mafiosos que nada teÃ±en que envexar Ã³s rusos ou rumanos. A familia Milosevic e os principais responsables do rÃ©xime, afirma Potel en Le Monde Diplomatique, apropiaronse, literalmente, das antigas empresas do Estado en sectores como a enerxÃa, o agroalimentario, o tabaco, o alcohol, os bancos, as cadeas de televisiÃ³n ou as entidades de exportaciÃ³n-importaciÃ³n. Â¿Que vinculaciÃ³n poden ter co socialismo autoxestionario a discoteca Madonna ou o parque temÃ¡tico Bambilandia, iniciativas empresariais de Marko Milosevic, establecidas en Pozarevac, vila natal do seu pai?

Milosevic sempre soubo xogar coas palabras e utilizalas adecuadamente, pero nunca fixo ascos ao mercado nin Ã¡s privatizaciÃ³ns. Antes mesmo de chamar a Milan Panic, o multimillonario estadounidense de orixe serbia, a Belgrado, estaba a partir un piÃ±Ã³n co croata Ante Markovic, un liberal, xefe de goberno, partidario dese mercado que exacerba as desigualdades e quebra a solidariedade entre os pobos, decidido a aplicar os programas de saneamento do FMI que rexeitaban en Eslovenia e Croacia.

Pensamento cero

Rematada, agardemos, a era Milosevic, resultarÃa extremadamente Ãºtil pasar pÃ¡xina desa especie de pensamento cero (negarse a recoÃ±ecer o que pasou e en suma a pensar de novo) que quizais con boa intenciÃ³n pero cun enorme simplismo, segue analizando os conflictos iugoslavos atendendo a criterios semÃ¡nticos e equÃvocamente ideolÃ³xicos. A condena da intervenciÃ³n da OTAN, do imperialismo, da globalizaciÃ³n e do mercantilismo liberal non deberÃa conducir a ninguÃ©n, automaticamente, a abrazar un hipotÃ©tico discurso contra a nova orde mundial, promÃ³vase desde Belgrado, Moscova (Zhirinovski, por exemplo) ou Varsovia (a anticomunista ConfederaciÃ³n de Polonia Independente).

No seo do nacionalismo, vascos e catalÃ¡ns, por suposto de PNV ou CIU, pero tamÃ©n de ERC e ata de EH, converxen na identificaciÃ³n do agresor e, aÃnda con matices respecto da intervenciÃ³n da OTAN, non abrigan dÃºbida ningunha a propÃ³sito da significaciÃ³n do rÃ©xime de Milosevic. AquÃ non estÃ¡ tan claro. Pero non Ã© de estraÃ±ar. Lembro que en 1991, mentres en Moscova andaban cos preparativos do golpe, en Vilnius, podianse atopar a representantes de ERC ou de HB visitando a Algirdas Brazauskas, xefe do Partido Comunista local, independizado de Moscova -Â¿autoorganizaciÃ³n?- e novamente victorioso nas elecciÃ³ns parlamentarias celebradas o pasado 8 de Outubro en Lituania; con Prunskiene, a primeira ministra, e ata co anticomunista Landsberguis, daquela Presidente. Mentres, aquÃ, os nacionalistas preparaban unha campaÃ±a informativa sobre a autodeterminaciÃ³n para deslexitimar de golpe todos os procesos independentistas que se abrÃan camiÃ±o no Leste.

Non Ã© viaxar mÃ¡is, abrir mÃ¡is ollos e as orellas, Ã© recuperar tamÃ©n o valor dese marxismo que comeza por analizar -non fosilizar nin dogmatizar- a realidade, aceptar a sÃºa complexidade, e saber de onde partimos e que podemos transformar realmente.

Acceso ao artigo orixinal no repositorio web 1998-2012

APARTADOSTEMATICOXEOGRAFICOS

ARCHIVO BalcÃ¡ns

IDIOMA

Galego

Fecha de creaciÃ³n
1 de noviembre de 2000

Campos meta

Autoria :	3717
Datapublicacion :	2000-11-01 00:00:00